

Лустова Т.О.

*тренер-викладач з морського багатоборства
КЗ КДЮСШ «Меотида»*

ОГЛЯД МОРСЬКОГО БАГАТОБОРСТВА ЯК ПРИКЛАДНОГО ВИДУ СПОРТУ

Людина, яка присвятила себе морській професії, повинна бути готова до виконання своїх обов'язків в будь-яких обставинах. Обравши морську спеціальність, юнаки готуються до нестандартних ситуацій, що можуть відбутися під час плавання. Вміння керувати шлюпкою в будь-яких умовах займає не останнє місце серед різноманітних практичних занять, необхідних морському офіцеру [1]. Цієї думки дотримувались багато офіцерів флоту та піклувались про те, щоб підготовка до морської служби юнаків починалась ще до вступу в морський учбовий заклад.

Морське багатоборство – маловідомий вид спорту молоді та іншим верствам населення, складається з вправ, які застосовувались ще у вітрильному флоті з метою покращення морського вивчення особового складу кораблів та бойової підготовки.

Вітрильні перегони, веслування на ЯЛак, стрільба, біг, плавання стали складовими морського багатоборства – професійно-прикладного виду спорту.

В радянський період цей вид спорту отримав широкий розвиток, потім в пострадянський період, як і більшість інших професійно-прикладних видів спорту, морське багатоборство занепало.

Нині морське багатоборство активно розвивається, виходить на новий рівень, має нові перспективи – є базою для розвитку спортсменів в Олімпійських видах, таких як тріатлон та сучасне багатоборство.

Г.І. Бутаков був одним з ініціаторів розвитку спорту на флоті, який приділяв значну увагу шлюпочним вітрильним перегонам та веслуванню. Він бачив в цьому розвиток вольових та фізичних якостей, необхідних для служби, молодих моряків, перевірку їх на міцність та мужність. Кожна гонка була проаналізована, помилки в керуванні шлюпкою були пояснені особисто Г.І. Бутаковим, учні, які показали кращі результати були відзначені.

В учбових морських закладах, крім спеціальних предметів, викладались гімнастика, фехтування, стрільба в ціль, плавання, танці [2].

Учні повинні виробляти звичку до моря та тривалим плаванням, а не тільки готуватися фізично. Відбувались пробні плавання для визначення придатності до морської професії.

Веслування та вітрильні перегони вчать спортсменів роботі в команді. Важливе місце посідає стійка психіка кожного з членів команди при досягненні поставлених цілей командою, розуміння відповідальності, залежність успіхів та життя від кожного [3].

Поява великих лодок та пристосувань для упору весла – кочети – призвело до створення веслувальних флотів, які в ХІХ ст. повністю витіснили вітрильний флот. ЯЛ-6 – є основним класом шлюпок на якому проводять змагання, де в якості вітрильного спорядження використовують розрізний фок.

У ХVІІ–ХVІІІ ст. з'являються веслувальні клуби в Європі, проходять змагання з веслування [4].

В кінці ХVІІІ ст. гуртки з веслування та вітрильно-веслувальні клуби з'явилися в Києві, Москві, Ризі, Миколаєві, Саратові та Одесі. У 1928 році було відкрито у Дніпропетровську 6 веслувальних клубів для учнів ВУЗів.

В наш час змагання з морського багатоборства проводять на шестивесельних ялах (ЯЛ-6), які мають гарну морехідність, незважаючи на невеликі розміри. До складу ЯЛ-6 входять валькові весла та вітрильне спорядження.

В 1949 році в СРСР відбулись перші офіційні змагання з морського багатоборства. Організатором цих змагань виступало Добровільне товариство сприяння армії авіації і флоту – ДТСААФ. Культивувати морське багатоборство почали, зі створенням військового блоку Варшавського договору, оборонні товариства країн договору.

В 1956 році вперше пройшли міжнародні змагання в місті Гжицко (Польща), перемогу отримала збірна команда ДТСААФ СРСР.

В 1957 році змагання проходили в Болгарії, місто Варна, в 1958 році в СРСР в Одесі. В змаганнях приймали участь команди з Болгарії, НДР, КНР, Польща, Румунія.

До морського багатоборства входило десять видів:

1. Веслувальні перегони – 2000 метрів.
2. Веслувальні перегони – 10000 метрів.
3. Вітрильні перегони з пересадкою.
4. Комплексні веслувально-вітрильні перегони – 10 миль.
5. Стрільба з малокаліберної гвинтівки.
6. Плавання вільним стилем – 400 метрів.

7. Комплексне плавання – 200 метрів.
8. Плавальна естафета – 6*100 метрів.
9. Подолання водної перешкоди.
10. Перетягування канату.

В 1961 році морське багатоборство було включено в Єдину всесоюзну спортивну класифікацію (ЄВСК), що дало можливість отримувати спортивні розряди. До того часу програма скоротилась до п'яти видів спорту, які майже в повній мірі збереглися і дотепер [5].

ЄВСК СРСР 1961 року з морського багатоборства:

1. Плавання вільним стилем – 400 метрів.
2. Стрільба з малокаліберної гвинтівки.
3. Біг – 1500 метрів (чоловіки), 800 метрів (юнаки та жінки).
4. Три класні вітрильні перегони – 6-8 миль (чоловіки), 4-6 миль (юнаки та жінки).
5. Веслувальні перегони – 2000 метрів (чоловіки), 1000 метрів (юнаки та жінки).

Популяризацію морського багатоборства наглядно показує кількість команд, прийнявших участь у фінальних змаганнях союзних республік, зональних та фінальних першостях РРФСР 1961 року – 400 команд та більше ніж 3000 учасників.

В місті Маріуполь засновником морського багатоборства та веслування на Ялах був Леонід Сосновський, який народився 4 березня 1921 року. У 1949 році його назначили начальником водної станції морської школи ДОСААФ. В 1951 році команда, під керівництвом Леоніда Сосновського зайняла перше місце на першому Чемпіонаті СРСР з веслування на Ялах. В 1953 році Сосновського запросили на водну станцію міського палацу піонерів та школярів. Все життя він присвятив розвитку веслування та вихованню дітей, працюючи до 1985 року, який був останнім в його житті.

На початку 1960-х років почав своє тренування з морського багатоборства Степов Ксенофонт Ксенофонтович, який вже в кінці 1960-х працював тренером з морського багатоборства. Особливу увагу він приділяв веслуванню на Ялах, в якому його вихованці показували гарні результати. Спортсмени Степова 17 разів були призерами серед юнаків республіканських змагань. Команда чоловіків здобула перемогу у Всесоюзній Мінській веслувальній регаті 1981 року; у Першості ПортоФлоту 1979 року, яке проходило у Ленінграді; серед юнаків команда перемогла на Першості України у 1987 році та посіли друге

місце на Першості СРСР; команда чоловіків взяли Кубок Всесоюзної веслувальної регати «Кубок великого Дніпра» у 1991 році.

Жіноча команда 1990 року зайняли четверте місце на Чемпіонаті СРСР, того ж року команда зайняла перше місце в Чемпіонаті України в місті Миколаєві.

З 2004 року команда чоловіків сім разів посідали друге місце у Чемпіонаті України з веслування на ЯЛях, щороку з 2011 року спортсмени ставали Чемпіонами України з веслування на ЯЛях.

Степнов Ксенофонт Ксенофонович виховав не одне покоління спортсменів, познайомив та заохвав у світ веслування всю свою родину.

В листопаді 2018 року легендарний тренер пішов з життя, до останніх днів знаходячись тренером на водній станції, та справа його життя знайшла своє продовження в його дітях та онуках.

З зими 2019 року секція морського багатоборства та веслування на ЯЛях перейшла з водної станції ДОСААФ на водну станцію Азовсталь, де почалась нова епоха морського веслування.

Основна проблема розвитку морського багатоборства по всій території країни це незнання та не володіння інформацією про цей вид спорту. Впровадження морського багатоборства у закладах вищої освіти не здійснюється, тому що викладачі не знайомі з таким видом спорту, вони не знають що він представляє, з чого складається.

Отже, морське багатоборство – прикладний вид спорту, який поєднує в собі п'ять спортивних дисциплін. Це робить його цікавим та складним одночасно. На протязі свого існування морське багатоборство розвивалось та поширювалось, але існує ряд проблем, які заважають йому вийти на новий рівень.

Список використаних джерел:

1. Апариева Т. Г., Брюханов Д. А. Неолимпийские виды гребного спорта : учеб. пособие. Волгоград, 2010. 60 с.
2. Бондаренко І. Веслування в системі фізичного виховання студентів. Спортивний вісник Придніпров'я. 2010. № 3. С. 103–105.
3. Вечирко Н. Ф., Гавриловский К. И. Гребля на ялах. Москва : ДОСААФ СССР, 1983. 114 с.
4. Гребной спорт : учеб. для высш. пед. учеб. заведений / Т. В. Михайлова, А. Ф. Комаров, Е. В. Долгова, И. С. Епишев ; под ред. Т. В. Михайловой. Москва : Академия, 2006. 400 с.
5. Емчук И. Ф. Гребной спорт. Киев : Здоров'я, 1986. 243 с.